

Newsletter

Έδρα JEAN MONNET

«Δημοσιονομική Διακυβέρνηση της ΕΕ και Έλεγχος»

Δεκέμβριος 2020

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή

Το τρίτο 4μηνο του 2020 σηματοδεύτηκε από την εμφάνιση του λεγομένου «δεύτερου κύματος» της πανδημίας του κορωνοϊού (Covid-19) που συνεχίζει να δοκιμάζει τις αντοχές της κοινωνίας αλλά και της οικονομίας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σημείο κορυφής της περιόδου αποτέλεσαν οι διαπραγματεύσεις για την διαδικασία έγκρισης του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΠΔΠ) 2021 – 2027.

3

Ετήσια Έκθεση Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου για το οικονομικό έτος 2019

Τα ευρήματα του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου για τη διαχείριση και την αποτελεσματικότητα των πόρων του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το οικονομικό έτος 2019.

6

Ειδική Έκθεση 16/2020 του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου: Ευρωπαϊκό Εξάμηνο – Οι συστάσεις ανά χώρα καλύπτουν μεν σημαντικά ζητήματα, χρήζουν δε καλύτερης υλοποίησης

Βασικό αντικείμενο ελέγχου υπήρξε η εφαρμογή της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ειδικά ως προς την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η υλοποίηση των σχετικών συστάσεων ανά χώρα (ΣΑΧ), η διατύπωση και παρακολούθηση της συνέχειας που δόθηκε σε αυτές.

ΓΝΩΜΗ αριθ. 9/2020 (υποβαλλόμενη δύναμη του άρθρου 322, παράγραφος 1, στοιχείο α), ΣΛΕΕ) που συνοδεύει την πρόταση της Επιτροπής για απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της Απόφασης 1313/2013/ΕΕ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης [COM(2020) 220 final]

Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης (ΜΠΠΕ) θεσπίστηκε με την Απόφαση 1313/2013/ΕΕ με στόχο να συμβάλει στην εφαρμογή του άρθρου 196 ΣυνθΛΕΕ (σχετικά με την πολιτική προστασία) και του άρθρου 222 ΣυνθΛΕΕ (σχετικά με την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ). Σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας η Επιτροπή ενεργεί μόνο όπου είναι αναγκαίο σε επίπεδο ΕΕ και με τρόπο που δεν υπερβαίνει τα αναγκαία για την επίλυση του προβλήματος. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΜΠΠΕ μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον συντονισμό της βοήθειας μόνον όταν μια κρίση απειλεί να υπερβεί την ικανότητα μιας χώρας να την αντιμετωπίσει, καθώς και ως απόκριση σε αίτημα παροχής βοήθειας, δηλαδή ο ρόλος του ΜΠΠΕ είναι να συμπληρώνει τις ικανότητες των κρατών μελών και όχι να τις αντικαθιστά.

Επισκόπηση Νο 6/2020 του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου: Κίνδυνοι, προκλήσεις και ευκαιρίες στο πλαίσιο της απόκρισης της ΕΕ στην κρίση της COVID-19 σε επίπεδο οικονομικής πολιτικής

Η πανδημία της COVID-19, με την αναστάτωση που προκάλεσε στην καθημερινότητα και τις κοινωνίες σε όλο τον κόσμο, αποτελεί την καθοριστική παγκόσμια υγειονομική κρίση της εποχής μας. Μέχρι το καλοκαίρι του 2020, οι κυβερνήσεις ενέκριναν ευρύ φάσμα βραχυπρόθεσμων δημοσιονομικών μέτρων διακριτικής ευχέρειας προκειμένου να ανταποκριθούν στην κρίση που έπληξε τους τομείς της υγείας και της οικονομίας. Το μέγεθος και η σύνθεσή τους αντικατόπτριζαν τον σχετικό πλούτο των κρατών μελών, και όχι τον βαθμό στον οποίο αυτά επλήγησαν από την κρίση. Συνολικά είχαν εγκριθεί περίπου 1250 δημοσιονομικά μέτρα, τα οποία αντιστοιχούσαν σε περίπου 3,5 τρις εκατ. ευρώ (27% του ΑΕΠ της ΕΕ των 27 για το 2020).

Δράσεις της Έδρας Jean Monnet

9

13

16

23

Εισαγωγή

Το τρίτο 4μηνο του 2020 σηματοδεύτηκε από την εμφάνιση του λεγομένου «δεύτερου κύματος» της πανδημίας του κορωνοϊού (Covid-19) που συνεχίζει να δοκιμάζει τις αντοχές της κοινωνίας αλλά και της οικονομίας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε αυτό το πλαίσιο οι διαπραγματεύσεις για την ολοκλήρωση της διαδικασίας έγκρισης του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΠΔΠ) 2021-2027, οι οποίες είχαν πλέον φτάσει στο επίπεδο μεταξύ διοργανικής συμφωνίας μεταξύ Συμβουλίου της ΕΕ και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (μετά την ιστορική συμφωνία που επετεύχθη στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούλιο 2020 – βλ. Newsletter Εδρας Jean Monnet Αύγουστος 2020), ενώ φαίνονταν πως οδεύουν σε μια ευτυχή ολοκλήρωση, «εργαλειοποιήθηκαν» από κράτη-μέλη της Ένωσης με αφορμή τον προτεινόμενο μηχανισμό δημοσιονομικής προστασίας των αρχών του κράτους δικαίου στην ΕΕ.

Συγκεκριμένα, μετά την συμφωνία του Ιουλίου, οι εκπρόσωποι του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου ξεκίνησαν τη διοργανική διαπραγμάτευση για το ΠΔΠ 2021-2027 με βάση τα νέα δεδομένα. Στο πλαίσιο αυτό τον Σεπτέμβριο 2020 το Ευρωκοινοβούλιο εξέδωσε την απαιτούμενη γνώμη του σχετικά με το σχέδιο Απόφασης για το σύστημα ιδίων πόρων της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 (βλ. άρθρο 311 ΣυνθΛΕΕ) και παράλληλα συνεργάστηκε με το Συμβούλιο το περιεχόμενο των δαπανών για τις πολιτικές που θα υλοποιηθούν στην

νέα προγραμματική περίοδο. Στις 10 Νοεμβρίου 2020 επήλθε συμφωνία μεταξύ των εκπροσώπων των δυο οργάνων καθώς έγιναν δεκτές βασικές προτάσεις του Ευρωκοινοβουλίου για το περιεχόμενο του ΠΔΠ 2021-2027, έτσι ώστε αυτό να δώσει τη συναίνεση του για το σχέδιο του σχετικού Κανονισμού, όπως απαιτείται από το άρθρο 312 ΣυνθΛΕΕ. Και ενώ απαιτείτο απλώς η τυπική έγκριση της εν λόγω συμφωνίας από τις οικείες συνθέσεις Συμβουλίου και Κοινοβουλίου, η Ουγγαρία και η Πολωνία δήλωσαν πως θα ασκήσουν βέτο στο πλαίσιο των σχετικών διαδικασιών στο πλαίσιο του Συμβουλίου (όπου απαιτείται ομόφωνη απόφαση), κάτι που σήμαινε αυτομάτως και την εμπλοκή στην ενεργοποίηση του προγράμματος NextGenerationEU (γνωστό ως Ταμείο Ανάκαμψης, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων του κορωνοϊού, ύψους 750 δις ευρώ). Αιτία για τη στάση τους ήταν η προώθηση, μαζί με το νομοθετικό πακέτο για το ΠΔΠ 2021-2027, ενός Κανονισμού (με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία ήτοι με ειδική πλειοψηφία, κάτι που τους αφαιρούσε το δικαίωμα του βέτο) που θα επιβάλλει διακοπή χρηματοδότησης από την ΕΕ σε όποιο κράτος δεν σέβεται εμπράκτως τις αρχές του κράτους δικαίου του άρθρου 2 ΣυνθΕΕ, κάτι για το οποίο ήδη εγκαλούνται Ουγγαρία και Πολωνία από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ με τη διαδικασία του άρθρου 7 ΣυνθΕΕ. Το δημοσιονομικό κόστος για τις δυο χώρες εάν τύχει εφαρμογής αυτό το μέτρο εκτιμάται σε 180 δις ευρώ για την περίοδο 2021-2027, και για αυτό και

οι δυο ήδη έχουν στραφεί σε δανεισμό όσο τους το επιτρέπουν τα ακόμη χαμηλά επιτόκια.

Εξετάστηκαν διάφορες λύσεις για να παρακαμφθεί το βέτο αυτό όπως π.χ. ενεργοποίηση ρυθμίσεων περί ενισχυμένης συνεργασίας (άρθρο 20 ΣυνθΕΕ), σύναψη μιας διακυβερνητικής συνθήκης για το Ταμείο Ανάκαμψης, κλπ, με βασικό στοιχείο όλων των διαθεσίμων επιλογών τις μεγάλες οικονομικές επιβαρύνσεις για τους εθνικούς προϋπολογισμούς (κάτι που ουσιαστικά ακύρωνε τη συμφωνία του Ιουλίου 2020). Η πιθανότητα έλλειψης εγκεκριμένου ΠΔΠ και ετήσιου προϋπολογισμού την 1.1.2021, σε συνδυασμό με την εμπλοκή του Ταμείου Ανάκαμψης, αποτέλεσε εφιαλτικό σενάριο, το οποίο τελικά απέτρεψε η Γερμανική Προεδρία του Συμβουλίου, η οποία, κατόπιν επίμονων διαπραγματεύσεων, πέτυχε στο πλαίσιο της Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 10.12.2020 να αρθεί το βέτο της Ουγγαρίας και της Πολωνίας με ...αντάλλαγμα την προσωρινή μη ενεργοποίηση του μηχανισμού σύνδεσης της τήρησης των αρχών του κράτους δικαίου με τη χρηματοδότηση από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, υπό τον όρο της διερεύνησης της νομιμότητας των σχετικών διατάξεων από το Δικαστήριο της ΕΕ, και τον χαρακτηρισμό του ως επικουρικού μέσου που θα ενεργοποιηθεί μόνο στο πλαίσιο των εκχωρουμένων αρμοδιοτήτων προς την ΕΕ, και αφού εξαντληθούν όλα τα άλλα συναφή μέσα (Δημοσιονομικός Κανονισμός, Κανονισμός Κοινών Διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, κλπ) και

διαπιστωθεί ότι ο Προϋπολογισμός της ΕΕ χρήζει περαιτέρω προστασίας.

Λίγες μέρες μετά, στις 14.12.2020 εκδόθηκε η Απόφαση για το Σύστημα Ιδίων Πόρων της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027, στις 16.12.2020 το Ευρωκοινοβούλιο έδωσε τη συνολική συναίνεση του για το Σχέδιο Κανονισμού για το ΠΔΠ 2021-2027, στις 17.12.2020 εκδόθηκε ο εν λόγω Κανονισμός από το Συμβούλιο της ΕΕ και εγκρίθηκε η νέα Διοργανική Συμφωνία (2021-2027) για τη δημοσιονομική πειθαρχία, τα θέματα συνεργασίας σε θέματα προϋπολογισμού και χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και στα θέματα ιδίων πόρων. Έτσι το γενικό νομικό πλαίσιο για το ΠΔΠ 2021-2027 θεσπίστηκε. Τα επόμενα βήματα περιλαμβάνουν την επικύρωση, από τα κράτη μέλη, της Απόφασης για τους ίδιους πόρους, κάτι που είναι απαραίτητο ώστε η Ευρ. Επιτροπή να μπορεί να προβεί σε διαδικασίες δανεισμού για να χρηματοδοτήσει τις δράσεις του Ταμείου Ανάκαμψης, καθώς και την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων (τριλόγων) μεταξύ Συμβουλίου και Ευρωκοινοβουλίου για τους Κανονισμούς που θα αφορούν τις δημόσιες πολιτικές και τα προγράμματα που θα χρηματοδοτηθούν κατά την περίοδο 2021-2027. Με δεδομένο ότι στο σύνολο σχεδόν των θεμάτων έχει επέλθει πολιτική συμφωνία, η μετουσίωση της σε νομοθετικά κείμενα και η θέσπιση τους από τα νομοθετικά όργανα της ΕΕ εκτιμάται ότι θα γίνει εντός των πρώτων εβδομάδων του 2021.

Όλη η διαδικασία αυτή αφήνει μια γλυκό-πικρή γεύση: Η έγκριση του ΠΔΠ 2021-2027 τελικά αποτέλεσε χαρακτηριστική περίπτωση ανταλλαγής συμβιβασμών (quid pro quo) όπου τελικά το 1,1 τρις του ΠΔΠ και τα 750 δις του Ταμείου Ανάκαμψης αποδεσμεύτηκαν προς χρήση, με τίμημα την (τουλάχιστον) υποβάθμιση της δημοσιονομικής προστασίας του κράτους δικαίου στην ΕΕ, και η όλη διαδικασία απέδειξε ότι υπάρχουν ακόμη, μετά από περίπου επτά δεκαετίες λειτουργίας, τρωτά σημεία στο σύστημα λήψης αποφάσεων της ΕΕ, το οποίο δημιουργεί προϋποθέσεις ομηρίας της πορείας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, πλήττοντας έτσι το κύρος της Ένωσης ως υπερασπιστή αρχών και αξιών που η ίδια έχει αναδείξει ως θεμελιώδεις για τη λειτουργία της.

Συνολικά, για το 2019, τα έσοδα της ΕΕ ανήλθαν σε 163,9 δισεκατομμύρια ευρώ. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ χρηματοδοτείται μέσω του συστήματος των ιδίων πόρων. Το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων (105,5 δισεκατομμύρια ευρώ) καταβλήθηκε από τα κράτη μέλη, κατ' αναλογία προς το ακαθάριστο εθνικό εισόδημά τους (πόρος ΑΕΕ). Άλλες πηγές υπήρξαν οι τελωνειακοί δασμοί (21,4 δισεκατομμύρια ευρώ), η συνεισφορά που βασίζεται στον φόρο προστιθέμενης αξίας που εισπράττουν τα κράτη μέλη (17,8 δισεκατομμύρια ευρώ) και, παραδείγματος χάριν, οι εισφορές και οι επιστροφές στο πλαίσιο συμφωνιών και προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (12,6 δισεκατομμύρια ευρώ), κλπ.

Για το 2019 οι δημόσιες πολιτικές της ΕΕ που υποστηρίχθηκαν από τον προϋπολογισμό της ΕΕ ήταν, μεταξύ άλλων, η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης των διαρθρωτικά ασθενέστερων περιφερειών, η προώθηση της καινοτομίας και της έρευνας, τα έργα μεταφορικών υποδομών, οι δραστηριότητες κατάρτισης για ανέργους, η γεωργία και η προώθηση της βιοποικιλότητας, η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, η διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και η βοήθεια στις γειτονικές και αναπτυσσόμενες χώρες.

Με βάση τα πορίσματα των ελέγχων που διενήργησε το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ),

διαπιστώθηκε ότι οι σχετικοί λογαριασμοί της ΕΕ απεικονίζουν εύλογα τη χρηματοοικονομική κατάσταση της ΕΕ και έτσι το ΕΕΣ διατύπωσε θετική γνώμη χωρίς επιφύλαξη σχετικά με την αξιοπιστία των λογαριασμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2019. Ως προς τα έσοδα για το 2019, αυτά βρέθηκαν νόμιμα και κανονικά και δεν περιείχαν ουσιώδες σφάλμα. Ως προς τις δαπάνες για το 2019, το εκτιμώμενο συνολικό ποσοστό σφάλματος ήταν 2,7 % (έναντι 2,6 % το 2018). Σημειώνεται ότι το κρίσιμο όριο σημαντικότητας σφάλματος είναι 2%.

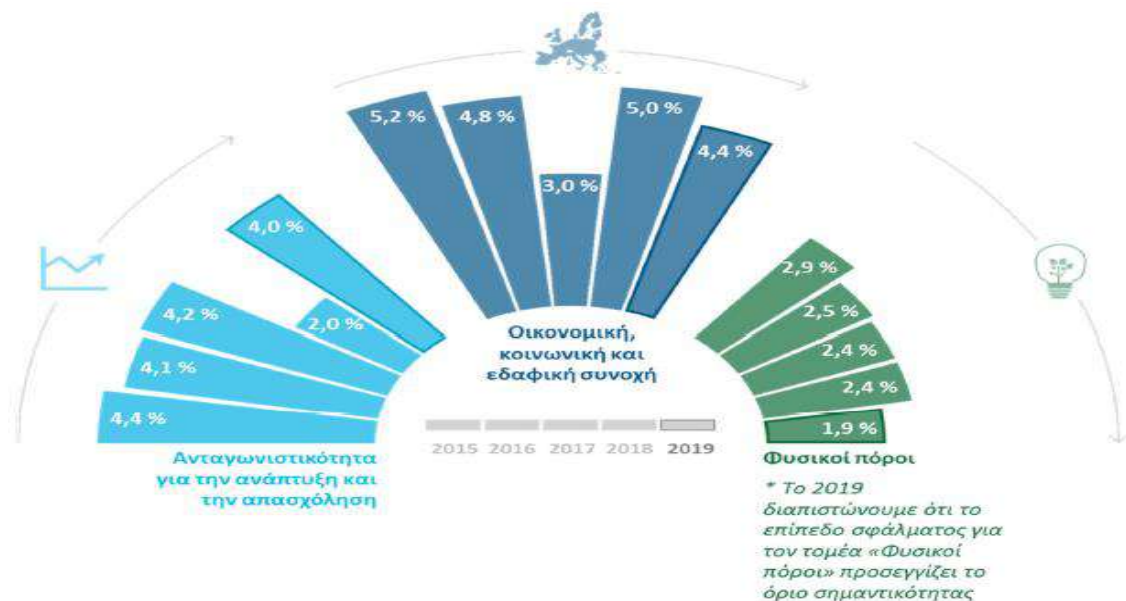
Σε ορισμένους τομείς δαπανών της ΕΕ σημειώθηκαν ορισμένες θετικές εξελίξεις όπως π.χ. στον «Διοίκηση» το επίπεδο σφάλματος βρέθηκε χαμηλότερο του ορίου σημαντικότητας, και στον τομέα «Φυσικοί πόροι», το επίπεδο σφάλματος προσεγγίζει το όριο σημαντικότητας (1,9 %). Αξίζει να σημειωθεί ότι οι άμεσες ενισχύσεις (περίπου το 70 % των δαπανών) του τομέα «Φυσικοί πόροι», βρίσκονταν σημαντικά χαμηλότερα από το όριο σημαντικότητας. Από την άλλη πλευρά, το υπόλοιπο τμήμα του τομέα «Φυσικοί πόροι», και οι τομείς «Συνοχή» και «Ανταγωνιστικότητα» εξακολουθούν να περιέχουν ουσιώδη σφάλματα.

Τα τελευταία τρία έτη (2016 έως 2018), η πορεία των σφαλμάτων ήταν τέτοια που είχε επιτρέψει στο ΕΕΣ να διατυπώσει θετική γνώμη με επιφύλαξη σχετικά με τις δαπάνες, καθώς τα

σφάλματα δεν ήταν διάχυτα και περιορίζονταν κυρίως σε δαπάνες υψηλού κινδύνου. Όμως για το 2019, στις υψηλού κινδύνου δαπάνες καταγράφηκε σημαντικό επίπεδο σφάλματος, που ανερχόταν στο 4,9 % (έναντι 4,5 % το 2018). Πιο συγκεκριμένα, κατά το εν λόγω έτος υπήρξε αύξηση των δαπανών στον τομέα «Συνοχή» (μέσω αύξησης των αιτήσεων πληρωμής από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία-ΕΔΕΤ), κάτι που είχε ως αποτέλεσμα το μερίδιο των δαπανών υψηλού κινδύνου να καλύψει το 53% των ελεγχθεισών συναλλαγών, και να διαπιστωθεί ότι το ύψος σφάλματος εν σχέσει με τον όγκο των συναλλαγών ήταν πολύ υψηλό, σε βαθμό που να χαρακτηριστεί «διάχυτο», γεγονός που αποτέλεσε τη βάση ώστε το ΕΕΣ να διατυπώσει αρνητική γνώμη σχετικά με τις δαπάνες της ΕΕ. Τα επίπεδα σφάλματος στους διάφορους τομείς δαπανών κατά την πενταετία 2015-2019, όπως τα διαπίστωσε το ΕΕΣ, έχουν ως εξής:

Ως προς την τυπολογία σφαλμάτων, τα συνηθέστερα ήταν τα εξής (ανά τομέα πολιτικής):

- μη επιλέξιμα έργα και παραβιάσεις των κανόνων της εσωτερικής αγοράς (ιδίως η μη συμμόρφωση με τους κανόνες περί δημόσιων συμβάσεων) στον τομέα «Συνοχή»
- μη επιλέξιμοι δικαιούχοι, μη επιλέξιμες δραστηριότητες ή δαπάνες για τον τομέα πολιτικής «αγροτική ανάπτυξη, μέτρα στήριξης της αγοράς, περιβάλλον, δράση για το κλίμα και αλιεία», που αντιπροσωπεύει περίπου το 30 % των πληρωμών στον τομέα «Φυσικοί πόροι»
- μη επιλέξιμες δαπάνες για έρευνα, με τα σχετικά ερευνητικά προγράμματα να αντιστοιχούν περίπου στο 55 % των πληρωμών στον τομέα «Ανταγωνιστικότητα» και
- μη συμμόρφωση με τους κανόνες περί δημόσιων συμβάσεων, παράτυπες διαδικασίες χορήγησης επιχορηγήσεων, απουσία δικαιολογητικών εγγράφων και μη επιλέξιμες δαπάνες στον τομέα «Η Ευρώπη ως παγκόσμιος παράγοντας».

Εννέα περιπτώσεις θεωρήθηκαν ότι αφορούσαν απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και παραπέμφθηκαν στην Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (OLAF).

Σε επίπεδο δημοσιονομικού προγραμματισμού το ΕΕΣ διαπίστωσε ότι, με βάση τις αλλαγές που εγκρίθηκαν στον προϋπολογισμό της ΕΕ για το 2020, εν όψει της ανάγκης χρηματοδότησης μέτρων που παρέχουν πρόσθετη ρευστότητα και εξαιρετική ευελιξία για τις δαπάνες στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ, με σκοπό την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας της COVID-19, η πρόβλεψη για εμπροσθοβαρή χορήγηση πιστώσεων πληρωμών ύψους 8,5 δισεκατομμυρίων ευρώ το 2020, είναι επικίνδυνη καθώς με βάση το συνολικό διαθέσιμο ποσό των ΕΔΕΤ που μπορεί να δεσμευθεί και να καταβληθεί για την κάλυψη των σχετικών με την COVID-19 δαπανών το 2020, υπάρχει κίνδυνος οι πιστώσεις πληρωμών να μην επαρκέσουν για την κάλυψη του συνόλου των αναγκών.

Περισσότερες Λεπτομέρειες:

<https://www.eca.europa.eu/el/Pages/DocItem.aspx?did=53898>

Ειδική Έκθεση 16/2020 του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου: Ευρωπαϊκό Εξάμηνο – Οι συστάσεις ανά χώρα καλύπτουν μεν σημαντικά ζητήματα, χρηζουν δε καλύτερης υλοποίησης

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο συνιστά έναν ετήσιο κύκλο συντονισμού της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής στους κόλπους της ΕΕ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο, με σκοπό τη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής βιωσιμότητας της Ένωσης. Από τότε που καθιερώθηκε, το 2010, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο έχει εξελιχθεί σημαντικά και αποτελεί βασικό άξονα διαμόρφωσης και υλοποίησης του συνόλου των δημοσίων πολιτικών στα κράτη μέλη.

Οι εκθέσεις ανά χώρα βασίζονται σε ανταλλαγές λεπτομερών στοιχείων μεταξύ κυβερνήσεων, εθνικών αρχών και ενδιαφερόμενων μερών, τόσο σε τεχνικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο επηρεάζει επίσης τις αποφάσεις των κρατών μελών σε θέματα δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή κάνει χρήση της διακριτικής της ευχέρειας προκειμένου να προσδιορίζει τις σημαντικότερες προκλήσεις για κάθε κράτος μέλος.

Πτυχές πολιτικής του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου						
Τομέας	Δημοσιονομικός		Μακροοικονομικός		Μικροοικονομικός και διαρθρωτικός	
Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ	Ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές Γενικοί προσανατολισμοί των οικονομικών πολιτικών (ΓΠΟΠ) και κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση (ΚΓΥΑ)					
Πολιτική της ΕΕ	Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ)		Μακροοικονομική διαδικασία (ΔΜΑ)		Στρατηγική «Ευρώπη 2020»	
Επιμέρους πολιτική	Προληπτικό σκέλος του ΣΣΑ	Διορθωτικό σκέλος του ΣΣΑ (ΔΥΕ)*	Προληπτική δράση της ΔΜΑ	Διορθωτική δράση της ΔΜΑ	Θέσεις εργασίας	Ανάπτυξη

Σημ.: * Η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος (ΔΥΕ) εμπίπτει στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ), και, παρότι εξαρτάται από τον συντονισμό που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, διέπεται από χωριστή νομική βάση ενώ ισχύουν διαφορετικές διαδικασίες για την εφαρμογή της.

Πηγή: ΕΕΣ.

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο παρέχει στην Επιτροπή, στα κράτη μέλη και στους κοινωνικούς εταίρους τη δυνατότητα ανάπτυξης ενός μόνιμου διαλόγου μεταξύ τους.

Έτσι η Επιτροπή αναλαμβάνει συντονιστικό ρόλο, ενώ το Συμβούλιο είναι σε τελευταίο βαθμό αρμόδιο για την καθοδήγηση των κρατών μελών. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής διατυπώνονται συστάσεις ανά

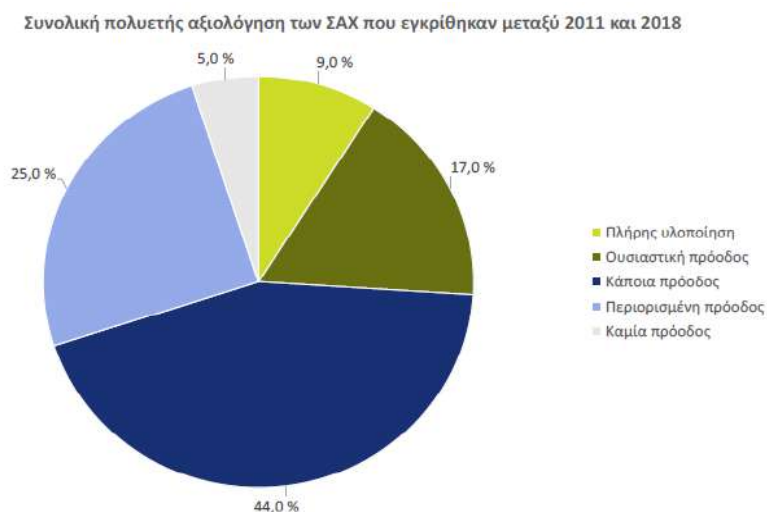

χώρα (ΣΑΧ), τις οποίες απευθύνει το Συμβούλιο σε κάθε κράτος μέλος, βάσει προτάσεων που υποβάλλει η Επιτροπή. Η Επιτροπή παρακολουθεί την υλοποίηση των ΣΑΧ.

Τα συγκεκριμένα μέτρα που χρειάζονται για την υλοποίηση της πολιτικής στοχοθεσίας εναπόκεινται στη διακριτική ευχέρεια των εθνικών αρχών. Η εν λόγω διακριτική ευχέρεια είναι απαραίτητη προκειμένου να διατηρηθεί η ανάληψη της πολιτικής ευθύνης στο επίπεδο των κρατών μελών (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό). Αυτή η διαδικασία συνιστά την έμπρακτη εθνική οικειοποίηση, μια έννοια πρωταρχικής σημασίας για τη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Αναφέρεται στο επίπεδο δέσμευσης και προόδου που απαιτείται από τα κράτη μέλη όσον αφορά την εξασφάλιση στενότερου συντονισμού των οικονομικών πολιτικών και συνεχούς σύγκλισης των οικονομικών επιδόσεων τους σύμφωνα με τα άρθρα 120, 121 και 148 Συνθήκης.

Βασικό αντικείμενο ελέγχου υπήρξε η εφαρμογή της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ειδικά ως προς την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η υλοποίηση των σχετικών συστάσεων ανά χώρα (ΣΑΧ), η διατύπωση και παρακολούθηση της συνέχειας που δόθηκε σε αυτές.

Σύμφωνα με τα ευρήματα του ΕΕΣ, υπήρξε σημαντική πρόοδος ως προς την επίτευξη έξι από τους οκτώ στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» που τέθηκαν για το 2020 – σε βασικούς τομείς όπως η απασχόληση, το μορφωτικό επίπεδο και η ενέργεια – και είναι πιθανό οι στόχοι αυτοί να επιτευχθούν πλήρως. Ωστόσο, η πρόοδος είναι αργή όσον αφορά τους στόχους της φτώχειας και της έρευνας και ανάπτυξης.

Πηγή: ΕΕΣ, Πολυετής αξιολόγηση βάσει της ανακοίνωσης της Επιτροπής « Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2019: ειδικές ανά χώρα συστάσεις», COM(2019) 500 final της 5.6.2019.

Οι ΣΑΧ απαιτούν σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Από τις πολυετείς αξιολογήσεις της Επιτροπής προκύπτει ότι, το διάστημα 2011-2018, τα κράτη μέλη υλοποίησαν το 26 % των ΣΑΧ σε μεγάλο βαθμό ή πλήρως, ενώ για περίπου το 44 % είχε σημειωθεί τουλάχιστον «κάποια πρόοδος». Ως προς την υλοποίηση του υπόλοιπου 30 % των ΣΑΧ σημειώθηκε «περιορισμένη πρόοδος» ή «καμία πρόοδος».

Με βάση τα έγγραφα που καταρτίστηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου το ΕΕΣ διαπίστωσε ότι, εν γένει, οι ΣΑΧ καλύπτουν τα ζητήματα που προσδιορίζονται στις εκθέσεις ανά χώρα και στις προτεραιότητες που καθορίζονται στην ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης και στις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές.

Οι ΣΑΧ προσδιορίζουν επίσης τομείς πολιτικής που χρήζουν της λήψης μέτρων, αλλά συχνά χωρίς να εξηγούν επαρκώς τους λόγους για τους οποίους θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε ορισμένες μεταρρυθμίσεις έναντι άλλων. Πιο συγκεκριμένα οι προτεραιότητες που καθορίζονται στις ετήσιες κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται στα κράτη μέλη στην ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης και τις ΣΑΧ καλύπτουν τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών και πολιτικών (ΓΠΟΠ) και τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση (ΚΓΥΑ) (αναφερόμενα από κοινού ως ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές). Παρά τη γενική αναφορά που γίνεται στις αιτιολογικές σκέψεις των ΣΑΧ, οι επιμέρους ΣΑΧ δεν περιλαμβάνουν εκ προοιμίου οποιαδήποτε αναφορά στις προτεραιότητες της ΕΕΑ και των ολοκληρωμένων κατευθυντήριων γραμμών που προορίζονται να καλύψουν.

Γράφημα 9 – Έλλειψη ρητής σύνδεσης και αναπληροφόρησης μεταξύ των διαφόρων διαβαθμίσεων των στόχων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου

Πηγή: ΕΕΣ.

Τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) περιέχουν εκτιμήσεις κινδύνου των κρατών μελών και ανάλογα μέτρα πολιτικής. Ωστόσο, εντοπίστηκαν περιπτώσεις όπου τα ΕΠΜ δεν παραθέτουν επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τις προτεραιότητες και τους στόχους που προορίζονται να αντιμετωπιστούν με τα προτεινόμενα μέτρα. Η Επιτροπή δεν παρείχε γραπτή αναπληροφόρηση σχετικά με τις ελλείψεις πληροφόρησης των επιμέρους ΕΠΜ.

Οι συστάσεις του ΕΕΣ προς την Ευρ. Επιτροπή αφορούν στην εστίαση στην κοινωνική και την ερευνητική διάσταση της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, στην βελτίωση της παρακολούθησης της υλοποίησης των ΣΑΧ, στη σύνδεση μεταξύ των κονδυλίων της ΕΕ και των συστάσεων ανά χώρα, και στην βελτίωση της ποιότητας της διατύπωσης των ΣΑΧ και των αξιολογήσεων των ΕΠΜ.

Περισσότερες Λεπτομέρειες:

<https://www.eca.europa.eu/el/Pages/DocItem.aspx?did=54357>

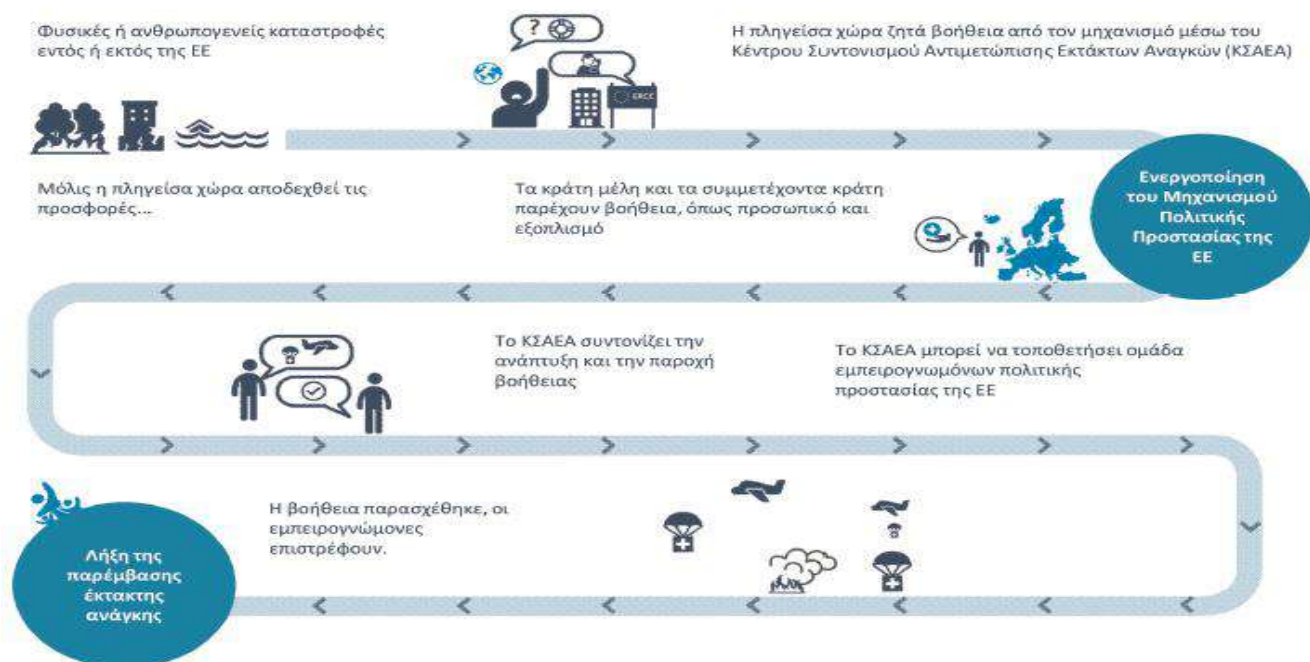
ΓΝΩΜΗ αριθ. 9/2020 (υποβαλλόμενη δύναμη του άρθρου 322, παράγραφος 1, στοιχείο α), ΣΛΕΕ) που συνοδεύει την πρόταση της Επιτροπής για απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της Απόφασης 1313/2013/ΕΕ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης [COM(2020) 220 final]

Αν και η πανδημία του COVID-19 δεν είναι η πρώτη παγκόσμια κρίση υγείας που αντιμετωπίζει η Ευρώπη, οι συνέπειες της υπήρξαν πρωτοφανείς και αποκάλυψαν την την ανάγκη καλύτερης ετοιμότητας της ΕΕ σε περίπτωση μελλοντικών κρίσεων μεγάλης κλίμακας. Τα κράτη μέλη αιφνιδιάστηκαν από το μέγεθος και την ταχύτητα της εξελισσόμενης κρίσης, και τα εθνικά συστήματα υγειονομικής περίθαλψης δέχθηκαν σοβαρές πιέσεις.

Η πρωταρχική ευθύνη για πρόληψη κρίσεων παραμένει στα κράτη μέλη, και η Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο των υποστηρικτικών της αρμοδιοτήτων καλείται να αναλάβει συγκεκριμένες δράσεις.

Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης (ΜΠΠΕ) θεσπίστηκε με την Απόφαση 1313/2013/ΕΕ με στόχο να συμβάλει στην εφαρμογή του άρθρου 196ΣυνθΛΕΕ (σχετικά με την πολιτική προστασία) και του άρθρου 222ΣυνθΛΕΕ (σχετικά με την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ).

Πώς λειτουργεί ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της ΕΕ;

Πηγή: https://ec.europa.eu/echo/what/civil_protection/mechanism_en

Σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας η Επιτροπή ενεργεί μόνο όπου είναι αναγκαίο σε επίπεδο ΕΕ και με τρόπο που δεν υπερβαίνει τα αναγκαία για την επίλυση του προβλήματος. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΜΠΠΕ μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον συντονισμό της βοήθειας μόνον όταν μια κρίση απειλεί να υπερβεί την ικανότητα μιας χώρας να την αντιμετωπίσει, καθώς και ως απόκριση σε αίτημα παροχής βοήθειας, δηλαδή ο ρόλος του ΜΠΠΕ είναι να συμπληρώνει τις ικανότητες των κρατών μελών και όχι να τις αντικαθιστά. Προκειμένου να τηρούνται οι προαναφερθείσες αρχές, πρέπει να πραγματοποιείται διεξοδική αξιολόγηση για τον προσδιορισμό των ικανοτήτων αντιμετώπισης που δεν καλύπτονται επαρκώς από τα κράτη μέλη, προκειμένου να προσδιοριστούν οι τομείς στους οποίους ο ΜΠΠΕ ενδέχεται να κληθεί να παράσχει στήριξη.

Η πρόταση της Επιτροπής αυξάνει τους δημοσιονομικούς πόρους του ΜΠΠΕ για την περίοδο 2021-2027, στο ύψος των 3,5 δισεκατομμυρίων ευρώ σε τρέχουσες τιμές. Πρόκειται για αύξηση σε ποσοστό 150 % σε σχέση με τους αρχικούς πόρους. Αντικείμενο της αξιολόγησης που έκανε το ΕΕΣ είναι η σαφήνεια της λογικής παρέμβασης, η οποία να καταδεικνύει, αφενός, τον τρόπο με τον οποίο η χρηματοδότηση της ΕΕ θα καλύψει τις προσδιορισμένες ανάγκες, και, αφετέρου, την προστιθέμενη αξία της στήριξης της ΕΕ.

Την άποψη της Ευρ. Επιτροπής ότι τα προκαταρκτικά διδάγματα που αντλήθηκαν από την έξαρση της νόσου COVID-19, προσδιορίστηκαν σε στενή συνεργασία με τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς, σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο, και τροφοδότησαν την πρόταση, συμβάλλοντας έτσι σε μια διεξοδική αξιολόγηση των επιπτώσεων των προτεινόμενων πολιτικών, δεν την ασπάζεται το ΕΕΣ καθώς η εν λόγω πρόταση δεν αποτέλεσε αντικείμενο της συνήθους εκτίμησης επιπτώσεων ή των διαδικασιών διαβούλευσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς, λόγω του επείγοντος χαρακτήρα της αντιμετώπισης της έξαρσης της νόσου COVID-19.

Κατά την πρόταση, ο ΜΠΠΕ θα αναλάβει περαιτέρω αρμοδιότητες για λογαριασμό της ΕΕ αλλά δεν παρέχονται πληροφορίες σχετικά με το εκτιμώμενο κόστος που συνδέεται με τις εν λόγω αρμοδιότητες. Αυτές οι πληροφορίες αυτές είναι απαραίτητες ώστε να δικαιολογηθεί η προτεινόμενη σημαντική αύξηση του προϋπολογισμού. Έτσι το ΕΕΣ δήλωσε αδυναμία να προσδιορίσει την καταλληλότητα του προτεινόμενου προϋπολογισμού για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.

Η πρόβλεψη στην πρόταση να μπορεί ο ΜΠΠΕ να προβαίνει σε απευθείας προμήθειες σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης παρόμοιες με την κρίση της COVID-19 σίγουρα θα καταστήσει την αντίδραση της ΕΕ ταχύτερη σε παρόμοιες καταστάσεις και να μειώσει τον επιχειρησιακό φόρτο

από τα κράτη μέλη. Όμως δεδομένου του συμπληρωματικού χαρακτήρα της δράσης του, θα πρέπει, κατά το ΕΕΣ, οι εν λόγω συμβάσεις να είναι απολύτως συμπληρωματικές προς εκείνες που συνάπτουν τα κράτη μέλη που υφίστανται την κρίση, και η συμπληρωματικότητα να τεκμηριώνεται μέσω της διενέργειας τακτικών εκτιμήσεων κινδύνου (ήδη προβλέπονται) και κατόπιν παροχής, εκ μέρους των κρατών μελών, πληροφοριών σχετικά με τις διαθέσιμες επιχειρησιακές ικανότητες τους.

Ιδιαίτερη μνεία κάνει στο ΕΕΣ στην ανάγκη για ρητή πρόβλεψη του δικαιώματος του να προβαίνει σε επιτόπιους ελέγχους στον ΜΠΠΕ, ως προς τη διαχείριση των πόρων του.

Μια αξιοσημείωτη παρατήρηση είναι ότι ενώ η στρατηγική της ΕΕ για την αντιμετώπιση κρίσεων διαθέτει τρεις πυλώνες, την πρόληψη, την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση και για κάθε έναν καθορίζονται ελάχιστα ποσοστά χρηματοδότησης και περιθώριο διακύμανσης (πρόληψη 12% έως 28%, ετοιμότητα 42% έως 58% και αντιμετώπιση 22% έως 38%), διασφαλίζοντας έτσι μια ελάχιστη χρηματοδότηση για κάθε πυλώνα, η πρόταση της Ευρ. Επιτροπής προβλέπει την κατάργηση αυτής της ποσόστωσης επικαλούμενη λόγους ευελιξίας ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη δυνατότητα ανακατανομής πόρων σύμφωνα με τις ανάγκες, εκφράζοντας μια ιδιαίτερη προτίμηση προς την πρόληψη και την αποτελεσματικότητα. Κατά το ΕΕΣ, αυτή η κατάργηση της εγγυημένης χρηματοδότησης για

κάθε πυλώνα δεν είναι ορθή καθώς πρέπει να υπάρχει νομοθετική πρόβλεψη για επένδυση και στους τρεις πυλώνες διαχείρισης κρίσεων. Και μάλιστα αυτή η παρατήρηση έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς για αρκετές από τις προτεινόμενες νέες δραστηριότητες του ΜΠΠΕ δεν προβλέπονται δείκτες παρακολούθησης όπως π.χ. για τις δαπάνες που αποτελούν αντικείμενο απευθείας ανάθεσης, για την ενίσχυση της διατομεακής και κοινωνικής ετοιμότητας, για τον νέο ρόλο όσον αφορά τον επιχειρησιακό συντονισμό και την παρακολούθηση του Κέντρου Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών (ΚΣΑΕΑ), κλπ, δημιουργώντας έτσι ένα κενό μηχανισμού αναφοράς δαπανών.

Περισσότερες Πληροφορίες:

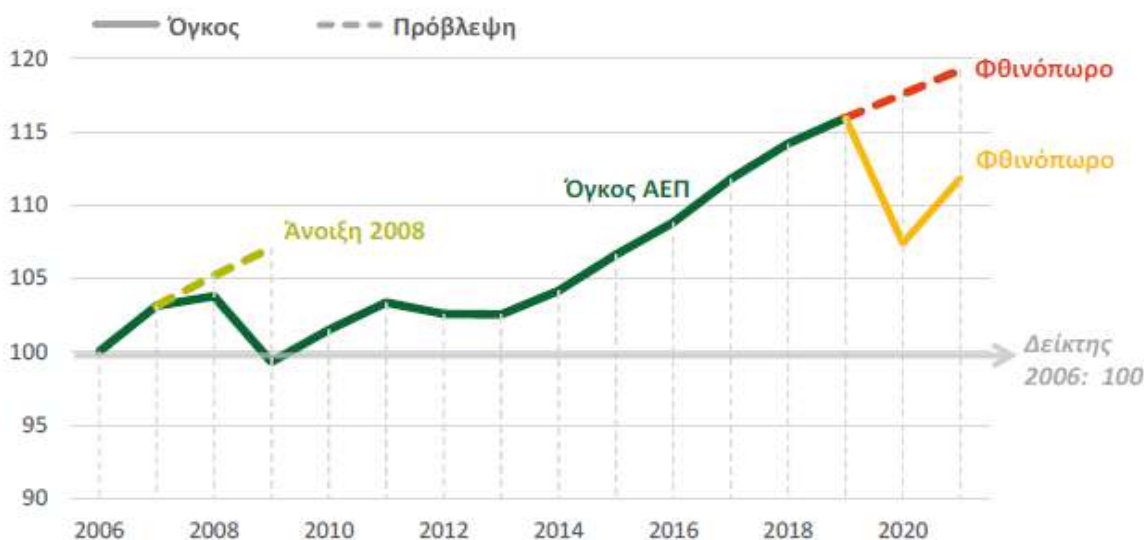
<https://www.eca.europa.eu/el/Pages/DocItem.aspx?did=55172>

Επισκόπηση Νο 6/2020 του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου: Κίνδυνοι, προκλήσεις και ευκαιρίες στο πλαίσιο της απόκρισης της ΕΕ στην κρίση της COVID-19 σε επίπεδο οικονομικής πολιτικής

Η πανδημία της COVID-19, με την αναστάτωση που προκάλεσε στην καθημερινότητα και τις κοινωνίες σε όλο τον κόσμο, αποτελεί την καθοριστική παγκόσμια υγειονομική κρίση της εποχής μας. Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα της κατάστασης, όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ έλαβαν μέτρα στον τομέα της δημόσιας υγείας προκειμένου να αναχαιτίσουν την εξάπλωση του ιού και να περιορίσουν την αύξηση του αριθμού των θανάτων.

Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020, η πανδημία της COVID-19 προκάλεσε σημαντικές απώλειες τόσο στο ΑΕΠ της ΕΕ ως σύνολο (πάνω από 7%), όσο και στο ΑΕΠ των κρατών μελών (με αρκετή ανομοιογένεια σε αυτή την περίπτωση, λόγω π.χ. διαφορών στη διάρθρωση των οικονομιών και των στρατηγικών υγείας για την καταπολέμηση της πανδημίας, και διαφορετικού αντίκτυπου των απαγορεύσεων που επιβλήθηκαν, στους τομείς της οικονομίας). Κοινός τόπος σε κάθε περίπτωση είναι η εκτίμηση ότι ενδεχομένως το ΑΕΠ δεν θα επανέλθει το 2021 στο προ κρίσης επίπεδο, με κίνδυνο να αυξηθούν σημαντικά οι περιπτώσεις αφερεγγυότητας και οι περικοπές θέσεων εργασίας.

Γράφημα 1 - Δείκτης όγκου ΑΕΠ της ΕΕ (σε ποσοστό) (2006-2021)

Πηγή: Υπολογισμοί του ΕΕΣ βάσει στοιχείων της Επιτροπής και των φθινοπωρινών προβλέψεων (σύνολο δεδομένων AMECO).

Η πρώτη αντίδραση των κυβερνήσεων ήταν η υιοθέτηση μέτρων για την προστασία της υγείας, τα οποία ελήφθησαν σε εθνικό επίπεδο, χωρίς κάποιο συντονισμό σε επίπεδο ΕΕ, και χαρακτηρίστηκε από πολλές και διαφορετικές προσεγγίσεις. Ο βαθμός αυστηρότητας των υιοθετηθέντων μέτρων επηρέασε ανάλογα και την επίδραση τους στην οικονομία, καθώς σύμφωνα με τις σχετικές εκτιμήσεις κάθε μήνας αυστηρού περιορισμού μπορεί να κοστίζει τη μείωση του ετήσιου ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ κατά έως και 2 εκατοστιαίες μονάδες. Τα υφιστάμενα στοιχεία δείχνουν μεγάλες διακυμάνσεις στις επιπτώσεις της πανδημίας και των σχετικών μέτρων στους διάφορους οικονομικούς φορείς με βασικά «θύματα» τομείς υπηρεσιών όπως οι μεταφορές, η εστίαση, η αναψυχή και το λιανικό εμπόριο.

Μέχρι το καλοκαίρι του 2020, οι κυβερνήσεις ενέκριναν ευρύ φάσμα βραχυπρόθεσμων δημοσιονομικών μέτρων διακριτικής ευχέρειας προκειμένου να ανταποκριθούν στην κρίση που έπληξε τους τομείς της υγείας και της οικονομίας. Το μέγεθος και η σύνθεσή τους αντικατόπτριζαν τον σχετικό πλούτο των κρατών μελών, και όχι τον βαθμό στον οποίο αυτά επλήγησαν από την κρίση. Συνολικά είχαν εγκριθεί περίπου 1250 δημοσιονομικά μέτρα, τα οποία αντιστοιχούσαν σε περίπου 3,5 τρις εκατ. ευρώ (27% του ΑΕΠ της ΕΕ των 27 για το 2020). Τα μέτρα αυτά ταξινομούνται σε πέντε κατηγορίες:

Γράφημα 4 – Μεταβολές του ακαθάριστου όγκου προστιθέμενης αξίας της ΕΕ κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020

Σημείωση: ποσοστιαίες μεταβολές σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους.

Πηγή: Υπολογισμός του ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Eurostat.

1) Μέτρα διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των δαπανών που έχουν άμεση δημοσιονομική επίπτωση: επιδοτήσεις για τη στήριξη των εισοδημάτων επιχειρήσεων και νοικοκυριών, μέτρα για τη στήριξη της απασχόλησης (π.χ. καθεστώτα προσωρινής αργίας), έκτακτες δαπάνες για την κάλυψη εξόδων υγειονομικής περίθαλψης, επενδύσεις κεφαλαίου και έρευνα, καθώς και επιδοτήσεις επιτοκίου, προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές, κλπ.

2) Μέτρα διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων που έχουν άμεση δημοσιονομική επίπτωση: φορολογικές ελαφρύνσεις, μειώσεις των φορολογικών συντελεστών, κλπ.

3) Χρηματοδοτικά μέσα: αποσκοπούν στη στήριξη της θέσης ρευστότητας ή φερεγγυότητας των επιχειρήσεων μέσω δανείων ή εισφορών κεφαλαίων, τα οποία έχουν έμμεση δημοσιονομική επίπτωση εάν τελικά δεν αποπληρωθούν πλήρως.

4) Εγγυήσεις: αποσκοπούν στη στήριξη της θέσης ρευστότητας των επιχειρήσεων μέσω της υπόσχεσης του Δημοσίου να αποπληρώσει το εγγυημένο χρέος που χορηγεί χρηματοπιστωτικό ίδρυμα σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής. Τα μέτρα αυτά έχουν έμμεση δημοσιονομική επίπτωση σε περίπτωση που τα εγγυημένα χρηματοδοτικά μέσα δεν αποπληρωθούν πλήρως.

5) Μέτρα σχετικά με την πληρωμή φόρων: αποσκοπούν στην προσωρινή ενίσχυση της θέσης ρευστότητας των επιχειρήσεων μέσω της αναστολής

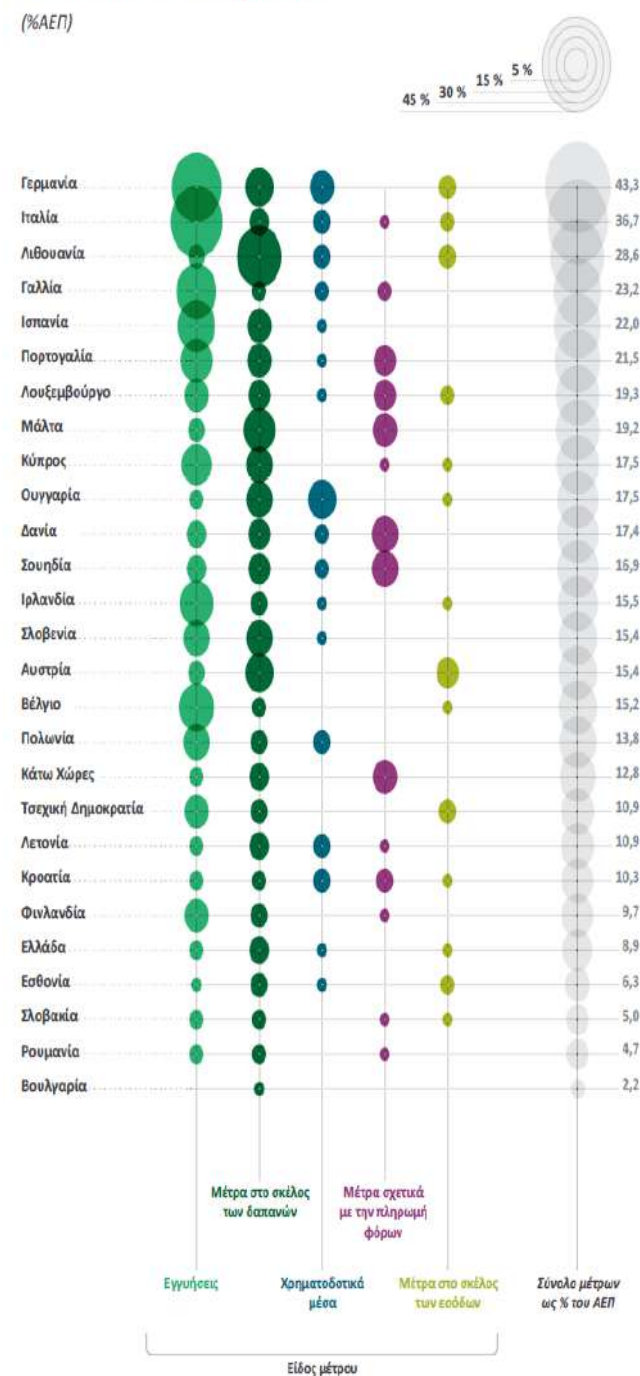
των πληρωμών φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, που δεν έχουν δημοσιονομική επίπτωση εάν το οφειλόμενο ποσό καταβληθεί σε μεταγενέστερο χρόνο κατά τη διάρκεια του έτους. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν ιδίως αναβολές της καταβολής φόρων και πρόωρες επιστροφές φόρων. Οι εγγυήσεις αντιστοιχούν σε 2 τρισεκατομμύρια ευρώ, ή στο 59 % των μέτρων, και έπονται τα μέτρα διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των δαπανών (19 %), τα χρηματοδοτικά μέσα (11 %), τα μέτρα σχετικά με την πληρωμή φόρων (6 %) και τα μέτρα διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων (5 %).

Εν γένει, τα κράτη μέλη ενέκριναν μέτρα σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της ΕΕ στον τομέα της πολιτικής αντιμετώπισης κρίσεων.. Ωστόσο, η σύνθεση και το μέγεθος των δεσμών δημοσιονομικών μέτρων στα διάφορα κράτη μέλη ήταν ανομοιογενής. Τέσσερις από τις πέντε μεγαλύτερες δέσμες δημοσιονομικών μέτρων σε σχέση με το οικείο ΑΕΠ εγκρίθηκαν από τα τέσσερα μεγαλύτερα κράτη μέλη της ΕΕ, κυρίως λόγω των ποσών που ανακοινώθηκαν για τα συστήματα εγγυήσεών τους. Η απόκριση της Γερμανίας περιλάμβανε τα περισσότερα μέτρα, που ανήλθαν περίπου στο 43 % του ΑΕΠ της, ακολουθούμενη από την Ιταλία (37 %), τη Γαλλία (23 %) και την Ισπανία (22 %). Αντίθετα, ορισμένες από τις χώρες που προσχώρησαν στην Ένωση αργότερα υιοθέτησαν σημαντικά μικρότερες δέσμες δημοσιονομικών

μέτρων, όπως η Βουλγαρία (2 %), η Σλοβακία (5 %) και η Ρουμανία (5 %).

Η κρίση της πανδημίας μπορεί να εντείνει τον κίνδυνο οικονομικών αποκλίσεων μεταξύ των κρατών μελών. Στους παράγοντες πολιτικής που μπορεί να επιτείνουν τον κίνδυνο αυτό συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, οι διαφορές στη δημοσιονομική κατάσταση και οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, που οφείλονται στη διαφορετική ικανότητα των κρατών μελών να εφαρμόζουν μέτρα κρατικών ενισχύσεων. Οι αυξανόμενες αποκλίσεις μπορούν επίσης να αποτελέσουν απόρροια των υψηλών και επίμονων ποσοστών ανεργίας, των επενδυτικών κενών και των κινδύνων για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα σε περίπτωση που ο οικονομικός αντίκτυπος εξαπλωθεί στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Γράφημα 7 – Μέγεθος των δημοσιονομικών μέτρων στα κράτη μέλη ως ποσοστό του αντίστοιχου ΑΕΠ

Σημ.: Τα συνολικά ποσά απεικονίζουν τις συνολικές δημοσιονομικές προσπάθειες, αλλά δεν αντικατοπτρίζουν τις διάφορες δημοσιονομικές στρατηγικές που περιλαμβάνουν μέτρα με διαφορετικά είδη χρηματοοικονομικών και δημοσιονομικών επιπτώσεων, όπως εξηγείται στο *πλαίσιο 1*.

Πηγή: Στοιχεία από την έρευνα του ΕΕΣ.

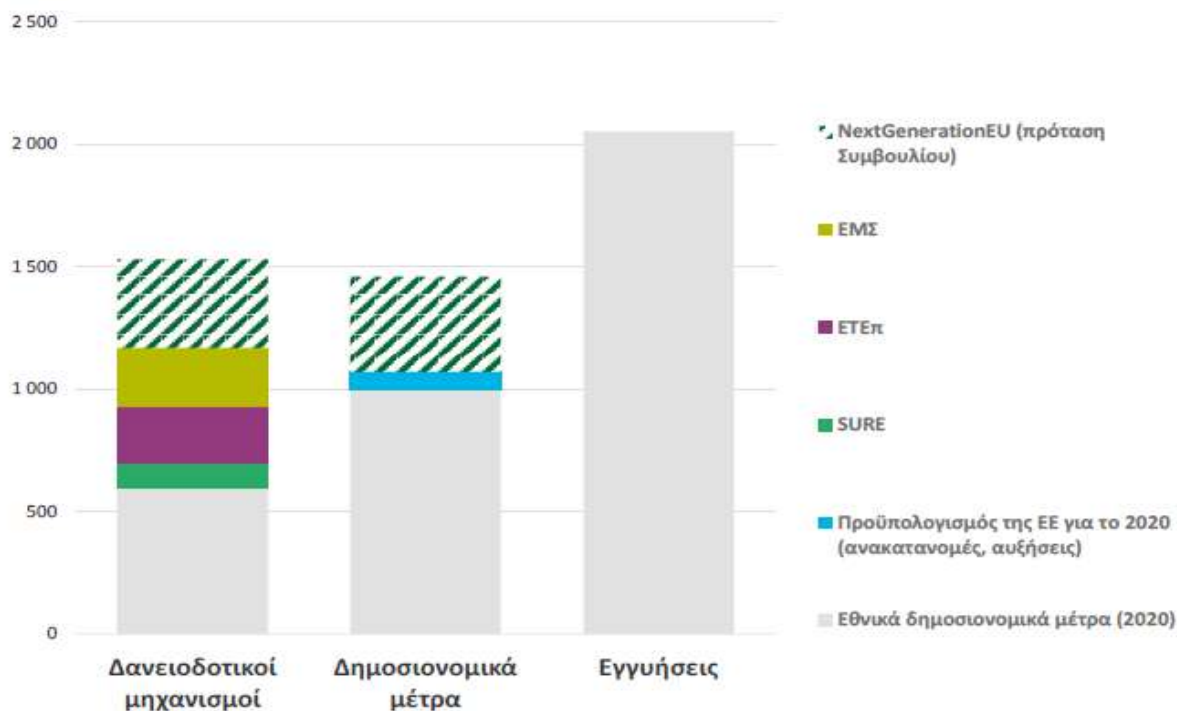
Η αρχική απόκριση της ΕΕ συνίστατο σε μέτρα που ελήφθησαν στο πλαίσιο των υφιστάμενων κανόνων και πλαισίων πολιτικής για τη στήριξη των εθνικών προσπαθειών διαχείρισης της κρίσης. Παράλληλα με τις ταχείες παρεμβάσεις νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ αξιοποιήθηκε η διαθέσιμη ευελιξία που ενυπάρχει στους κείμενους δημοσιονομικούς κανόνες και κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις της ΕΕ, με την έγκριση ειδικών κατευθυντήριων γραμμών οικονομικής πολιτικής και την ανακατανομή κονδυλίων του προϋπολογισμού της ΕΕ σε μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης (δέσμες της Πρωτοβουλίας Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορονοϊού). Το επόμενο βήμα ήταν να δημιουργηθούν τρία δίκτυα ασφαλείας για την παροχή στοχευμένης δανειοδοτικής στήριξης σε κυβερνήσεις μέσω της Επιτροπής («SURE» ή ευρωπαϊκό μέσο προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης) και του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, και σε επιχειρήσεις μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Στη συνέχεια, η ΕΕ ανέπτυξε ευρύτερα μέσα στήριξης, με κυριότερο το NextGenerationEU αξίας 750 δισεκατομμυρίων ευρώ. Κεντρικό στοιχείο του είναι ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ο οποίος εισάγει μια νέα προσέγγιση δαπανών: η στήριξη παρέχεται υπό την προϋπόθεση της υλοποίησης μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και δεν βασίζεται στην απόδοση συγκεκριμένων

δαπανών, όπως συμβαίνει κατά κανόνα με τα ΕΔΕΤ ή άλλα προγράμματα της ΕΕ. Στόχος του μηχανισμού είναι η αντιμετώπιση των κινδύνων των οικονομικών αποκλίσεων και η σύνδεση της ανάκαμψης με τις πράσινες και ψηφιακές στρατηγικές της ΕΕ.

Τα χρηματοδοτικά μέτρα της ΕΕ και του ΕΜΣ (που έχουν εγκριθεί ή βρίσκονται στο στάδιο της έγκρισης, εξαιρουμένων των παρεμβάσεων νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ) έχουν συνολική αξία άνω των 1 363 δισεκατομμυρίων ευρώ και χωρίζονται σε επιχορηγήσεις (430 δισεκατομμυρίων ευρώ) και δάνεια (933 δισεκατομμυρίων ευρώ). Στον πυρήνα της ευρωπαϊκής δημοσιονομικής στήριξης βρίσκεται η συνιστώσα των επιχορηγήσεων του προτεινόμενου NGEU, η οποία αντιπροσωπεύει περίπου το 40 % των εθνικών δημοσιονομικών μέτρων που προβλέπονται για το 2020. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα ποσά της ΕΕ συνιστούν τα μέγιστα διαθέσιμα ποσά και δεν είναι απαραίτητη η πλήρης χρησιμοποίησή τους.

Σε σύγκριση με τις δράσεις απόκρισης των κρατών μελών και της ΕΚΤ, η παροχή στήριξης στο πλαίσιο των υπόλοιπων χρηματοδοτικών μέτρων της ΕΕ πραγματοποιείται με βραδύτερους ρυθμούς, καθώς αυτά προϋποθέτουν κατά κανόνα την επίτευξη πολιτικών συμφωνιών ή/και την αναπροσαρμογή των κανόνων για τις δαπάνες. Η απορρόφηση εξαρτάται από τη φύση και τη δομή του μέσου στήριξης, καθώς και από την ικανότητα των κρατών μελών να χρησιμοποιούν τα κονδύλια σύμφωνα με τις διαδικασίες και τους όρους τους.

Γράφημα 17 – Σύγκριση της εκτιμώμενης χρηματοδοτικής απόκρισης της ΕΕ και των κρατών μελών στην κρίση (σε δισεκατομμύρια ευρώ)

Το σύνολο των μέτρων που έχουν ληφθεί σε επίπεδο κρατών μελών και ΕΕ εγκυμονεί κινδύνους και προκλήσεις για τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής της ΕΕ, την εφαρμογή της και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των ενωσιακών κονδυλίων. Σημεία στα οποία ελλοχεύουν κίνδυνοι και τίθενται προκλήσεις, κατά το ΕΕΣ, υπάρχουν στους ακόλουθους τομείς:

- Οι δέσμες δημοσιονομικών μέτρων των κρατών μελών και η έκτακτη προσφορά τραπεζικών πιστώσεων δημιουργούν νέες προκλήσεις για τις ενωσιακές αρχές που είναι αρμόδιες για την εποπτεία των δημοσιονομικών θέσεων, της

εσωτερικής αγοράς, των αγορών εργασίας και του χρηματοπιστωτικού τομέα.

- Η αποτελεσματικότητα του μηχανισμού ανάκαμψης κινδυνεύει να αποδυναμωθεί εάν η χρηματοοικονομική δομή του δεν είναι επαρκής, τα σχέδια ανάκαμψης δεν εστιάζουν σε μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που ενισχύουν την ανάπτυξη, η υλοποίηση δεν είναι έγκαιρη, το επίπεδο απορρόφησης είναι χαμηλό, ο συντονισμός των μέτρων σε όλα τα επίπεδα είναι αδύναμος, ο σχεδιασμός και η παρακολούθηση δεν βασίζονται σε αξιόπιστους δείκτες ή η λογοδοσία είναι κατακερματισμένη.

- Η Επιτροπή θα έρθει αντιμέτωπη με την πρόκληση της διαχείρισης του χρηματοοικονομικού κινδύνου που απορρέει από τις συναλλαγές μεγάλης κλίμακας της ΕΕ στις κεφαλαιαγορές.

Περισσότερες λεπτομέρειες:

<https://www.eca.europa.eu/el/Pages/DocItem.aspx?did=57497>

Παράλληλα το ΕΕΣ κατέγραψε και ευκαιρίες που αναδύονται από την οικονομική απόκριση της ΕΕ στην κρίση της COVID-19. Η υλοποίηση των χρηματοοικονομικών μέτρων που έλαβε η ΕΕ προκειμένου να ανταποκριθεί στην οικονομική κρίση βρίσκεται σε εξέλιξη, ωστόσο, όσον αφορά τη διαχείριση της οικονομικής ανάκαμψής της, ενδέχεται να χρειαστεί η ανάληψη ενισχυμένου ρόλου από μέρους των θεσμικών οργάνων της. Η δημιουργία νέων προσωρινών ταμείων, όπως το SURE και το NGEU, αποτελεί ευκαιρία διερεύνησης της δυνατότητας να επέλθουν μόνιμες βελτιώσεις στη δημοσιονομική ικανότητα της ΕΕ να αντιδρά σε μείζονες οικονομικούς κλυδωνισμούς και να μετριάξει τις επακόλουθες οικονομικές αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών της. Αυτή η πρόσθετη χρηματοδότηση αποτελεί επίσης σημαντική ευκαιρία για την προώθηση διαφόρων προτεραιοτήτων της ΕΕ, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη και η ψηφιοποίηση, εφόσον οι δράσεις σχεδιαστούν προσεκτικά και παρακολουθούνται ενδελεχώς στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Δράσεις Έδρας Jean Monnet

Η πανδημία του κορωνοϊού επηρέασε τις δραστηριότητες της Έδρας Jean Monnet του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και κατά το τρίτο τετράμηνο (Σεπτέμβριος – Δεκέμβριος) του 2020, καθώς διατηρήθηκε η απαγόρευση των δια ζώσης εκπαιδευτικών και συναφών δραστηριοτήτων κλπ, ως προληπτικό μέτρο κατά της διασποράς της ασθένειας.

Αυτό είχε ως συνέπεια την προσαρμογή των δράσεων της Έδρας σε αυτά τα δεδομένα. Έτσι συνεχίστηκε το διδακτικό έργο της με διαδικασίες εξ αποστάσεως σύγχρονης εκπαίδευσης.

Παράλληλα η Έδρα εξέδωσε ένα ακόμη βιβλίο, το πέμπτο κατά σειρά, με τίτλο “A Jean Monnet Experience in the University of Macedonia”, από τις πάντα αποτελεσματικές Εκδόσεις Παν/μιου Μακεδονίας. Το βιβλίο αυτό περιλαμβάνει ένα συνοπτικό απολογισμό των δραστηριοτήτων της Έδρας για την περίοδο 2017-2020, αναδεικνύοντας τόσο τη δυναμική των δράσεων Jean Monnet στην εκπαιδευτική διαδικασία, όσο και το διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον της ακαδημαϊκής κοινότητας (και ιδίως του φοιτητικού πληθυσμού) ως προς τα θέματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

A Jean Monnet Experience in the University of Macedonia

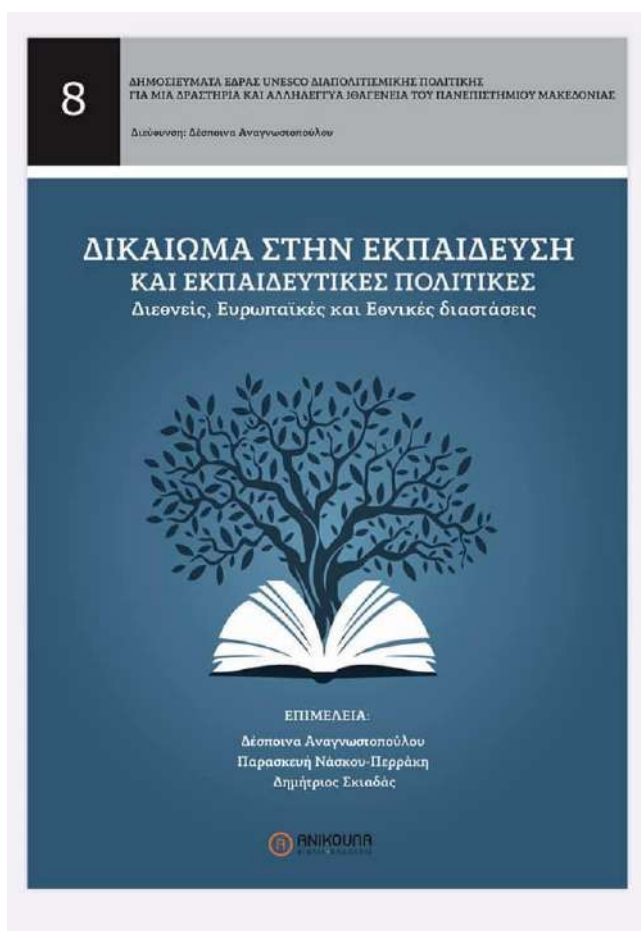
Continue, continue, there is no future for the people of Europe other than in union.
Jean Monnet

Dimitrios V. Skiadas, Mjur, PhD
Jean Monnet Chairholder –
Professor of European Governance
Department of International and
European Studies
University of Macedonia

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΝ/ΜΙΟΥ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

UNIVERSITY OF MACEDONIA
JAN MONNET CHAIR
EU BUDGETARY GOVERNANCE
AND AUDIT
Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Η επόμενη εκδοτική προσπάθεια της Έδρας έγινε σε συνεργασία με την Έδρα UNESCO Διαπολιτισμικής Πολιτικής του Τμήματος ΔΕΣ/ΠαΜακ και είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση του συλλογικού τόμου «Δικαίωμα στην Εκπαίδευση & Εκπαιδευτικές Πολιτικές - Διεθνείς, Ευρωπαϊκές & Εθνικές Διαστάσεις» σε επιμέλεια της Αναπλ. Καθηγήτριας Δεσπ. Αναγνωστοπούλου, της Καθηγήτρια (αφυπ.) Παρ. Νασκου-Περράκη και του Καθηγητή Δημ. Σκιαδά. Πρόκειται για μια συλλογή κειμένων από πανεπιστημιακούς και άλλους ερευνητές, ειδικούς σε όλες τις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς πτυχές της εκπαιδευτικής πολιτικής, και η έκδοση έγινε από τις Εκδόσεις Ανικούλα.

Σε επίπεδο εκδηλώσεων η Έδρα Jean Monnet συμμετείχε στις εκδηλώσεις για την International Fraud Awareness Week 2020 (15-21 Νοεμβρίου 2020) που διοργάνωσε η Association of Certified Fraud Examiners (ACFE). Πιο συγκεκριμένα η Έδρα συμμετείχε ως υποστηρικτής (supporter) όσο με εισήγηση του κατόχου/επιστημονικού υπευθύνου της, Καθηγητή κ. Δημ. Σκιαδά, στο Virtual Συνέδριο "Virtual Anti-Fraud Tech Fair" που διοργάνωσε, υπό μορφή webinar, η ACFE/Greece (Ελληνικό Ινστιτούτο κατά της Απάτης), κατά τις μέρες 15-21 Νοεμβρίου 2020, στο οποίο εξετάστηκαν θέματα όπως ο ρόλος και η ουσιαστική συμβολή της τεχνολογίας, ως βασικής παραμέτρου ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου και μίας συνολικής προσέγγισης καλών πρακτικών διακυβέρνησης στην αντιμετώπιση του κινδύνου της απάτης, η χρήση της τεχνολογίας για την διάπραξη απατών και η ανάδειξη των πλέον σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων, λύσεων και μεθόδων διεθνώς, που συμβάλουν αποτελεσματικά στην πρόληψη, ανίχνευση, και διερεύνηση της απάτης από επιχειρήσεις και οργανισμούς.

Η εισήγηση του κ. Σκιαδά είχε θέμα "Combating fraud in the projects financed by the EU Structural Funds" και εστίασε στη τυπολογία των μορφών απάτης αλλά και των αποτρεπτικών και διορθωτικών ενεργειών για την καταπολέμηση της στο πλαίσιο των έργων που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ, δίνοντας έμφαση στα εργαλεία και τις δυνατότητες που δίνουν οι νέες

τεχνολογίες για το σκοπό αυτό. Παράλληλα η Έδρα είχε διασφαλίσει τη δωρεάν παρακολούθηση του webinar για φοιτητές και συνεργάτες του Παν/μιου Μακεδονίας που ενδιαφέρονται για την σχετική θεματική.

Επίσης η Έδρα συμμετείχε συμμετείχε στην Διαδικτυακή Ημερίδα που διοργάνωσε το ΕλληνοΣερβικό Επιμελητήριο Βορείου Ελλάδος στις 2 Δεκεμβρίου 2020 σχετικά με τις οικονομικές επιπτώσεις του COVID-19 στις χώρες των Βαλκανίων, με συνομιλητές τους Εμπορικούς Ακόλουθους από τα Γραφεία Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων του ΥΠΕΞ στις χώρες αυτές. Η συμμετοχή της Έδρας περιελάμβανε δυο εισηγήσεις, μια του κατόχου της Έδρας, Καθηγητή Δημ.Σκιαδα, με θέμα «Οικονομικές Επιπτώσεις του COVID-19 - Η ελληνική εμπειρία» και μια που επιμελήθηκε η συνεργάτιδα της Έδρας, κ. Νικολέτα Ντόζιτς με θέμα «Δράσεις ΕΕ για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας στις χώρες των Βαλκανίων».

INTERNATIONAL FRAUD AWARENESS WEEK
November 15-21, 2020

ACFE
Association of Certified Fraud Examiners
Ernest Shapiro
PROGRAM
VIRTUAL ANTI-FRAUD TECH FAIR

Combating fraud in the projects financed by the EU Structural Funds

Professor Dimitrios Skiadas
Jean Monnet Chair
University of Macedonia

JEAN MONNET CHAIR
EU BUDGETARY GOVERNANCE AND AUDIT

Co-funded by the Erasmus Programme of the European Union

LIVE ΗΜΕΡΙΑ

Οικονομικές επιπτώσεις του Covid19 στις χώρες των Βαλκανίων

ΤΕΤΑΡΤΗ 2 ΔΕΚ 2020 • 18:00-19:30

Συμμετέχουν οι Εμπορικοί Ακόλουθοι των Πρεσβειών μας στις Βαλκανικές χώρες

Ελλάδα, Αλβανία, Βόσνια Μακεδονία, Βοσνία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία

Save The Date

Έδρα JEAN MONNET
Δημοσιονομική Διακυβέρνηση της ΕΕ
και Έλεγχος

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ντόζιτς, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Διεθνών Σπουδών του Παν/μιου Μακεδονίας, και τα υπόλοιπα δυο στις ακόλουθες θεματικές: «Διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην περίοδο της Πανδημίας Covid – 19 με έμφαση στα Οικονομικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και «Χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική», τα οποία επιμελήθηκε ο συνεργάτης της Έδρας, κ. Θεοφάνης Παπαστάθης, Υποψήφιος Διδάκτωρ του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Παν/μιου Μακεδονίας.

Οικονομικές Επιπτώσεις του COVID-19
Η ελληνική εμπειρία

Καθηγητής Δημήτριος Β. Σκιαδάς
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Έδρα JEAN MONNET
Δημοσιονομική Διακυβέρνηση της ΕΕ
και Έλεγχος

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ:
ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΝΤΟΖΙΤΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ

ΕΡΑΣΜΟΣ JEAN MONNET «ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ
ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ»
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΚΙΑΔΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΕ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ
ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ
ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

Τέλος η Έδρα προσέθεσε πέντε ακόμη Πακέτα Σημειώσεων (Notebooks) στην Τράπεζα Δεδομένων που τηρεί. Τα τρία στις ακόλουθες θεματικές: «Πολιτικές και Χρηματοδοτικές δράσεις της ΕΕ στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων», «Δράσεις ΕΕ για τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων της & Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική», και «Χρηματοδοτικές δράσεις ΕΕ για τις νησιώτικες περιοχές», τα επιμελήθηκε η συνεργάτιδα της Έδρας, κ. Νικολέττα

Έδρα JEAN MONNET «Δημοσιονομική Διακυβέρνηση της ΕΕ & Έλεγχος»

Κάτοχος Έδρας: Δημήτριος Β. Σκιαδάς, MJur, PhD, Καθηγητής Ευρωπαϊκής Διακυβέρνησης

Διεύθυνση: Γραφείο 427 - Πύργος ΚΖ

Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών - Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Εγνατία 156, Τ.Κ. 546 36 Θεσσαλονίκη, Ελλάδα

Τηλέφωνο: 2310 891354

<http://jeanmonnetchair.eubga.uom.gr/>

<https://www.facebook.com/jeanmonnetchairpamak/>

<https://twitter.com/jeanmonnetchair>

<https://www.linkedin.com/company/jeanmonnetchairpamak>

Έδρα JEAN MONNET
Δημοσιονομική Διακυβέρνηση της ΕΕ
και Έλεγχος

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

